

A/M-podcastin jakso 13 kysyy palkitseeko diili herran vai duunarin?

Jaksokuvaus

Paikallisen sopimisen vaikutukset palkankorotuksiin on nyt tutkittu. Uusi A/M-podcast kertoo yllättävät tulokset ja ihmettelee, erehtyivätkö patruunat kerran vai kahdesti.

Yhdysvaltain uusi presidentti Joe Biden haluaisi säätää työmarkkinoita, poistaa osavaltioiden kilpailua ja harmonisoida tuntuvaan minimipalkan. Viekö tämä vauhdin Amerikan markkinoista ja ottaako ay-liike niskalenkin? Vai onko sisäinen palkkakilpailu talouden dopingia – ja mitä Euroopan ja Suomen pitäisi siitä ajatella?

Podcastin käsikirjoitus

Matti: Mika, jos olisit saanut, olisitko äänestänyt Donald Trumpia vai Joe Bidenia?

Mika: Kuten ymmärrät, tähän on tarjolla kaksi huonoa vaihtoehtoa: omalaatuista persoonallisuutta korostava väärä vastaus tai sitten poikkeuksellisen tylsä oikea vastaus – joten vastaan: Kanada 42!

Matti: Amerikan presidentinvaaleista ei ole vallinnut varsinaista informaatiopulaa, mutta me käänämme vielä yhden kiven. Emme puhu nyt Meksikon muurista tai abortista tai poliisiväkivallasta. Kysymme mitä Joe Bidenin valinta merkitsee Amerikan taloudelle ja työmarkkinoille ja miten se heijastuu meihin. Ja nyt emme taivastele epävarmuutta tai pörssin reaktioita. Kohta tulee kireää asiaa.

Mika: Twitter-yleisö näyttää unohtaneen koronan ja muutaman muun aiheen USA:n presidentin vaalien vuoksi. Jotkut puolestaan ihmettelevät, että miksi suomalaiset mediat ovat panostaneet näin paljon USA:n vaaleihin. Ihmettelen heidän ihmettelyään. USA:n presidentti luultavasti vaikuttaa keskivertosuomalaisen elämään enemmän kuin Suomen presidentti, koska jälkimmäiseltä on otettu paljon valtaoikeuksia pois. Kiitos Manu!

Matti: Minä luulen, että Amerikka saa heikoimman presidentin minun elinaikanani. Heikko tarkoittaa siis tässä kohtaa johtajaa, joka on ohjailtavissa ja jonka on vaikea pysyä kurssissa.

Mika: Keskity sinä kallonmittauksiin ja luonneanalyysiin. Minä ajattelin puhua tänään Amerikan innoittamana sisäisestä kilpailusta, siis siitä pitäisikö valtion osien tai valtioliiton osien ryhtyä talouspoliittiseen kilpajuoksuun...

Matti: ... vai onko ohjissa vanha kunnon Keskusvalvomo.

Mika: Toi Keskusvalvomo on sun jatkuvasti käyttämä Vapaudut vankilasta -kortti. Aina kun sun argumentti huojuu, sä alat huutaa Keskusvalvomo! Sitäkö tässä nyt halutaan?!

Matti: Hyvät kuulijat, tämä on A/M, amerikkalaisuuden ytimessä kuin omenapiirakka.

Mika: Omenapiirakka on kyllä keksitty Kotkassa.

Matti: Syntyikö ihan yksilötyönä vai demareiden paikallisosastossa?

Mika: Kotkalaisena laumatyönä tehtiin. Reseptin mukaan omenat varastetaan naapurin puista. Entinen USA:n varapresidentti Al Gore yritti ottaa kunnian, ja se oli tosi sääliä!

JINGLE / Prologi

Matti: Katsotaan pysyisikö Amerikka vielä hetken kasassa ilman meitä. Vanha kollegamme ekonomisti Antti Kauhanen sekä Terhi Maczulskij ja Krista Riukula, Etlasta hekin, ovat julkaisseet tutkimuspaperin siitä, miten hajautettu palkanmuodostus...

Mika: eli se, miten sopimisen painopiste on siirtynyt kohti liittotasoa ja sieltä edelleen yritystasolle.

Matti: ... on vaikuttanut palkankorotuksiin. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan paljon nimenomaan yrityskohtaisia eriä, siis palkkaeriä joiden jakamisesta voidaan päättää paikallisesti. Mennäänkö heti loppuratkaisuun? Siis: Ovatko työntekijät hyötyneet sektorikohtaisista sopimuksista vai valuiko palkankorotusrahaa patruunan taskuun.

Mika: No, näyttäisivät hyötyneen. Tämän Kauhasen & al. paperin mukaan hajautettu järjestelmä, jossa yrityskohtaisilla erillä merkittävä rooli, todella nostaa palkkoja. Toimihenkilöillä palkankorotukset ovat olleet 1,6 %-yksikköä korkeampia silloin, kun sopimuksissa on ollut yrityskohtainen erä ja kannustin sopimiseen on ollut suurempi. Siis perälauta on ollut pienempi kuin yrityskohtainen erä.

Matti: Perälauta tarkoittaa siis sitä ratkaisua, joka toteutuu, jos paikalliseen sopimukseen ei päästä tai ei ole tarvetta pyrkiä muuhun kuin työehtosopimuksen malliin.

Mika: Juu. Ja toimihenkilöillä kun perälauta ja yrityskohtainen erä ovat samansuuruiset, palkankorotukset ovat olleet 0,8 %-yksikköä korkeampia kuin yleiskorotus.

Matti: Toimihenkilö siis hyötyy. Entäs duunari?

Mika: Sama juttu. Silloin kun perälauta on ollut yrityskohtaisen erän suuruinen, palkankorotukset ovat olleet 1,8 %-yksikköä suurempia verrattuna yleiskorotukseen. Nämä tulokset ovat hyvin samansuuntaisia aikaisempien eurooppalaisten tulosten kanssa.

Matti: Mutta sitten tulee se asia, joka minua hämmästytti. Palkkahajontaan tämä vaikutus on sekava, tai siitä on vaikea saada selvyttä. Amatööri voisi ajatella, että hajautettu järjestelmä vaikuttaisi nimenomaan palkkahajontaan – todellinen osaaja saa enemmän. Eikö sektorikohtaisen ja paikallisen sopimisen yksi idea ollut nimenomaan se, että palkka vastaisi paremmin erityisiä olosuhteita, siis osaamistasoa ja suorituksen tehokkuutta?

Mika: Se on tavoite, ja oikein hyvä tavoite onkin! Sitten täytyy miettiä, miten tavoite toteutuu. Kun mä olen lievästi sanottuna markkinatalousmyönteinen, niin mietin, että kaksi periaatetta ovat tässä olennaisia. Että markkinoilla toteutuu ns. "Yhden hinnan periaate" eli samasta panoksesta maksetaan sama hinta. Hyvin toimivilla markkinoilla kehitys on yleensä tuohon suuntaan.

Matti: Tulee mieleen se poliitikon toteamus, että minulla on kyllä periaatteeni, mutta jos ne eivät sinulle kelpaa, niin on minulla muitakin periaatteita. No mikä se toinen periaate sitten on?

Mika: No se toinen on, että erilaisesta panoksesta maksetaan eri hinta eli paremmin tuottavasta panoksesta maksetaan enemmän kuin heikomman tuottavuuden panoksesta. Kun palkanmääräytymisinstituutioita kehitellään, nuo kaksi periaatetta olisi hyvä pitää mielessä.

Matti: Koitas nyt valita, mikä tässä on tärkeää. Yksi työ, yksi palkka, vai osaamiseen suhteutettu korvaus.

Mika: Periaatteen mukaan innovatiivinen, tuottava yritys saa työmarkkinoilta osaamistasoltaan tietyn tasoisen työntekijän panoksen samaan hintaan kuin tehoton yritys. Tai kaksi yhtä osaavaa ja samanlaista työtä tekevää työntekijää saa samaa palkkaa riippumatta millaisessa yrityksessä sattuu työskentelemään. Pahimmassa tapauksessa mennään molempien periaatteiden vastaiseen suuntaan. Eli samanlaisille työntekijöille (osaamistasoltaan yms.) maksetaan eri palkkaa riippuen siitä millaisessa yrityksessä sattuu työskentelemään. Mutta samassa yrityksessä työskenteleville työntekijöille maksetaan samaa palkkaa vaikka heidän välillään olisi merkittäviä tuottavuuseroja. (Matti: Siis pitääkö Beatlesissä Ringo Starrille maksaa samaa palkkaa kuin John Lennonille ihan vaan siksi, että sattuvat soittamaan samassa bändissä?)

Matti: Nyt kävi siis niin, että palkat nousivat, joka voisi siis johtua siitä, että yrityksen työntekijät pääsivät puristamaan patruunoilta jakovaroja pois? Mutta toisaalta henkilökohtaiset erot eivät kasvaneet eli ehkä työntekijöiden väliset tuottavuuserot eivät näykään palkkaeroina? Ovatko herrat siis epäonnistuneet yhdesti vai kahdesti?

Mika: Niin, tässä saatettiin epäonnistua kahdessa periaatteessa yhtä aikaa. Mietin, että olisiko vielä joku kolmaskin periaate? Ehkä siinäkin on epäonnistuttu?

JINGLE / Uutissähkeet

Matti: Kilpailu- ja kuluttajavirasto järjestää tiistaina 17. marraskuuta KKV-päivän, verkossa siis. Tarjolla on huippusulavasti juonnettuja puheenvuoroja kilpailun ja kuluttamisen kysymyksistä.

Tilaisuuden pääesiintyjä on talouden nobelisti Bengt Holmström. Mika, kilautit hiljattain Holmströmille ja vaihdoitte ruokareseptejä. Mitä Holmström paljasti omasta esityksestään? Mitä voimme odottaa?

Mika: On juteltu aika pitkään ja useampaan otteeseen. Ja sen perusteella voi odottaa melkein mitä vaan. Saa nähdä mitä kaikkea siitä tulee esitykseen. Filosofista pohdintaa on ainakin luvassa markkinoiden ja valtion suhteesta. Ja Kiinasta ja Kiinan markkinoiden dynamiikasta hän ilmeisesti puhuu ainakin. Hänellä taitaa olla aika suopeaa kerrottavaa mikä on kiinalaisten markkinoiden dynamiikka esimerkiksi Silicon Valleyhin verrattuna.

Matti: Ohoh. Kuulostaa... hiukan yllättävältä. Tai ehkä ei sittenkään. Mehän käsiteltiin aikaisemmassa AM:n jaksossa Kiinan sisäisten markkinoiden dynamiikkaa ja todettiin, että siinä on muuten tuotekehittäjälle raju kilpailuympäristö. Miten tätä Holmströmin esitystä ja Suomen sliipatuinta juontajaa pääsee seuraamaan?

Mika: Ilmoittautumaan pääsee KKV:n kotisivuilta kkv.fi/KKVpaiva. Sieltä muuten löytyy jo muutamaa päivää ennen tilaisuuden pääesiintyjien eli Bengt Holmströmin sekä tutkija Jenna Päläksen esitykset. On siis hyvää aikaa kuunnella ja miettiä kysymyksiä esityksistä.

Mika: Työ- ja elinkeinoministeriö tiedottaa, että hallitus käynnistää kaupan alan tulevaisuusselonteon. Sen tavoitteena on ”tunnistaa kaupan alan sisältökokonaisuuksia ja teemoja, jotka tulee huomioida kaupan toimialan muutoksessa ja suomalaisen kaupan globaalissa ja kestävässä kasvussa”. Selkokielellä siis: yritämme päästä jyvälle siitä, miten kauppa muuttuu juuri nyt.

Matti: Kirjoitin hiljattain pamfletin Seisova pöytä, jossa haarukoitiin hiukan ruokakaupan tulevaisuutta ja sitä, mitä kaupalle tapahtuu, kun Amazonin ensimmäinen hubi tulee Pasilaan.

Haastattelin ison joukon ihmisiä, ja Lidlin entinen toimitusjohtaja Lauri Sipponen sanoi, että ruokakaupassa tulevaisuus on ”keskikokoisen marketin”. Sipposen ajatus menee niin, että keskikokoinen market mahtuu moniin paikkoihin, se on yleensä valikoimaltaan tyydyttävä ja sinne voidaan sijoittaa oheispalveluita (postia jne.).

Mika: Kuulostaa – kiinnostavalta. Tiedän viehtymyksesi keskisuuria asioita kohtaan. Jollekin voi tulla mieleen, että keskikokoiset ovat väliinputoajia. Suuret vievät isot potit ja pienet poimivat ketterästi jäljelle jääneet muruset.

Matti: Hyvä pointti, mutta verkkokauppa laajenee lujaa ja sitä kautta keskustojenkin ihmiset pääsevät osallisiksi hypermarketien hinnoista ja valikoimista. Ja pienissä on todella murusia, niiden valikoima on liian suppea muuhun kuin hätäostoksiin. Sitä paitsi Sipponen on niin sanotusti istunut omilla housuillaan tuleen ja luultavasti tietää mistä puhuu.

Mika: Tuo kuulostaa vähintään keskivahvalta argumentilta, ehkä enemmänkin. Mitä muuten itse luulet, että tapahtuu, kun Amazon tulee Suomeen?

Matti: Luulen, että pääkaupunkiseudulla tapahtuu paljonkin. Se on vauras, tiivis alue, joka kiinnostaa varmasti Amazonia. Muualla Suomessa tuskin niinkään. Amazonin tarvitsee jakelukeskuksia, siis seiniä, ja harvaan asutussa maassa niiden hankkiminen on vähän hankalaa.

Meidän omilla keskusliikkeillä betoniseiniä on jo valmiiksi, ja luulen että kaupan Mannerheim- linja ulkomaista hyökkäystä vastaan ovat nimenomaan markettien bunkkerit.

Mika: Luet sä paljonkin sotakirjoja, sen lisäksi että surffaillet öisin internetissä? JINGLE / US vaalit

Matti: Yhdysvaltain presidentinvaalit olivat, mutta vaikutukset jäivät. Poliitiikan suuri dramaturgi Donald Trump teki vaaleista melkoisen näytelmän. Moni on helpottunut siitä, että Trumpin kausi on ohi. Minä olen syvästi huolissani. En kaipaa Trumpia, mutta en myöskään jaksaa uskoa, että Joe Bidenista tulee se haaveiden yhdistäjäpresidentti.

Ilmassa on paljon naiviutta ja hyväuskoisuus on yleensä vaikeuksien kättilö.

Mika: Hyvin olennaista on se, että millainen hallinto on yrityksen ympärillä. Arvostan Ronald Reagania monella tavalla mutta rehellisesti sanottuna ei hän ollut ns. penaalin terävin kynä. Mutta hänellä oli

kokemusta ja hän oli hyvätapainen, ja hän osasi tukeutua ympärillä olevaan tiimiin. Biden on selvästikin hyvätapainen.

Matti: Ongelma on siinä, että Biden on aina ollut hiukan poliittinen tuuliviiri. Esivaalien aikana joutui antamaan periksi demokraattien kovaääniselle vasemmalle siivelle, jota media rakastaa.

Näinhän käy usein: esivaalien voitto on eri logiikka kuin lopullinen vaali, jossa ehdokkaat yleensä palailevat keskustaan, mutta Bidenilla ei ollut kiirettä. Minulla on tunne, että Biden ei ohjaa puoluetta (kuten vaikkapa Obama), vaan puoleen fraktiot ohjaavat häntä.

Mika: Yksin hän ei tietenkään Amerikkaa johda.

Matti: Hyvä pointti. On todella mielenkiintoista nähdä, keitä hän valitsee kabinettiinsa. Varapresidentti Kamala Harris tietysti on tietysti jo tärkeä valinta ja myönnytys puolueen vasemmalle laidalle.

Mika: On kuitenkin kokenut. Ja sillä on ollut opettajana USA:n historian paras presidentti, joka varmaan auttelee tarvittaessa.

Matti: Biden on kyllä kykenevä kompromisseihin, mutta kompromisseista on iloa vain, jos niistä pystyy pitämään kiinni. Wall Street Journalin jutun mukaan vuoden 2011 budjettineuvotteluissa Biden teki diilejä republikaanien kanssa, mutta kun tämä universumin paras ja sovinnollisin presidentti Obama tuli sisään, kaikki peruttiin.

Mika: Vaikka kompromisseja rakastaakin, joskus on oltava tiukka, nk Tanner oli kommunistien kanssa.

Matti: Tannerilaista relativismia! Sovintoa kun sattuu huvittamaan! (Mika: Sitä kutsutaan tilannetajuksi) Takaisin asiaan! Se mitä Biden lupaili ja halusi kampanjassaan tarkoittaisi veroastetta, joka olisi korkein 70-luvun jälkeen. Hänen aikomuksensa tarkoittaisivat sitä, että ay-liike saisi valtaa ennennäkemättömällä tavalla. Nyt täytyy muistaa, että senaatti näyttää jäävän republikaaneille, mikä tietysti jarruttaa tätä festivaalia, mutta kumminkin.

Bidenin talouslinjauksista voidaan aina sanoa, että ”ne oli vaan kampanjalupauksia.” Nyt kuitenkin tulee kova paine nuorisosiivestä, joka on hyvin vasemmistolainen – tarkoittaa siis Alexandria Ocasio-Cortezia, Ilhan Omaria jne. Ja näitä tukee media, joka ei anna Bidenin unohtaa lupauksiaan.

Mika: Niin, tässä oli tällä kertaa yksi asia ylitse muiden. Se mikä yhdistää jopa vasemmistodemaria ja myötätuntoista republikaania. Yhdellä sanalla: Trump.

Matti: Ulkopoliitikassakaan Bidenin rekordi ei ole oikein vakuuttava. 1980-luvulla vastusti Reaganin turvallisuuspolitiikkaa (joka johti Neuvostoliiton kaatumiseen). Kannatti Irakin sotaa ja kääntyi vastustamaan sitä, kun muutkin kääntyivät. Vastusti iskua Osama bin Ladenin nappaamiseksi. Ja niin edelleen.

Mika: Päivystävä republikaani olikin koonnut melkoisen syntilistan -- oletko käyttänyt tähän öiden synkimpiä hetkiä? Matti, sun pitäisi välillä nukkuakin! Ei sattunut mieleen tulemaan yhtään myönteistä asiaa?

Matti: Toki. Biden ei ole lähtökohtaisesti yritysvastainen, toisin kuin Bernie Sanders tai sun esivaalisuosikkisi Elizabeth Warren. Biden on joviaali pappa, joka on antanut lompakon nuorison hoitoon.

Mika: Olen jyrkästi eri mieltä kanssasi, mutta puolustan viimeiseen saakka oikeuttasi käyttää tuollaisia hauskoja kielikuvia!

JINGLE

Matti: Vaalikampanjoita, vaalijärjestelmää ja arvokysymyksiä on käsitelty viime viikot väsymykseen asti. Mediassa keskityttiin Trumpin hakkaamiseen ja koronaan. Ehkä sen takia talouteen ja työmarkkinoihin ei päästy juuri laisinkaan, tai tyydyttiin sanomaan, että ”epävarmalta näyttää”.

Mika: Tässä on ollut myös mukana ns. moraalista poseeraamista. Niin kuin me aikaisemmassa jaksossa todettiin, sen yksi kielteinen seuraus on se, että tärkeämpiä asioita jää varjoon. Paljon on ollut asioita, jotka ovat jääneet käsittelyltään kalpeaksi. Nyt on rusketusta tiedossa!

Matti: Yksi kiinnostava kysymys, joka jakaa demokraatteja ja republikaaneja, on näkemys maan sisäisestä kilpailusta, siis osavaltioitten välisestä vero- ja palkkakilpailusta. Tämä onkin hyvä teema, josta on helppo ajatella (kuten minä ajattelen), että kilpailu on aina hyväksi.

Mika: Asia ei ole ihan noin yksinkertainen.

Matti: Otetaan esimerkki. (Matti: sä pääsit taas esimerkkiin!) Vuonna 1947 Amerikassa säädettiin ns. Taft-Hartley Act, joka antaa osavaltioille mahdollisuuden säätää työmarkkinalakeja, joissa työväki voi järjestäytyä ilman ay-liikkeen jäsenyyttä. Näitä lakeja kutsutaan nimellä Right to Work.

Mika: Näin on. Amerikassa 27 osavaltiota noudattaa näitä Right To Work -lakeja. Niissä minimipalkat ovat selvästi alhaisempia kuin muissa. Suuret amerikkalaiset yritykset, mm. Boeing ovat siirtäneet kokoonpanoa kalliimmasta Washingtonin osavaltiosta halvempaan Etelä-Carolinaan.

Matti: Ja koska kyllästyivät lakkoiluun Seattlessa (Washingtonissa). Right to Work - osavaltioissa työllisyys on parantunut ja niihin on muuttanut lisää väkeä. Niissä on usein tietysti samalla alhaisempi veroaste ja keveämpi normaakka.

Nyt demokraatit haluaisivat kaataa tämän rakennelman, siis käytännössä antaa ammattiyhdistyksille lisää valtaa. Mikä järki tässä on? Eikö sisäinen kilpailu ole hyväksi, vaikka lentokoneteollisuudessa. Boeing pystyy tuottamaan edullisempia lentokoneita, jotka menevät paremmin kaupaksi ja hyödyttävät koko amerikkalaista ilmailualan ekosysteemiä?

Mika: Sä kun olit aikanaan sellainen lupaava kulttuuritoimittaja, niin olet varmaan katsonut elokuvan Kaunis mieli. Se kertoi talousnobelisti John Nashistä, joka keksi ns. vangin dilemman. Nash osoitti, että on tilanteita, joissa kilpailu voi tuottaa kaiken kaikkiaan huonon ratkaisun.

Ajatellessa hetki murtomaahiihtoa. (Matti: Mistä tulikin mieleesi!) Siellähän oli keskivaikeaa pahempi doping-ongelma joitakin vuosia sitten. Ei ollut mahdollista pärjätä ilman EPO-hormonia. Se takia sitten kai käytännössä kaikki huippuhihtäjät jossain vaiheessa käyttivät. Mutta eiväthän hiihtäjät tästä lopulta hyötynyt, koska kyse on lopulta niiden välisestä suhteellisesta pärjäämisestä. Eikä siitä oikeasti hyötynyt yleisökään, koska ei se hiihto ollut yhtään sen viihdyttävämpää vaikka hiihtäjät hiihti ehkä prosentin nopeammin.

Matti: Haluat siis sanoa, että sisäinen kilpailu on talouden dopingia, josta kilpailijat eivät lopulta hyödy?

Mika: Joissakin tilanteissa voi olla sellainen asetelma. Joskus sääntelyllä tai toimien koordinoinnilla saadaan markkinat sellaiseen asetelmaan, että kilpailu tuottaa sosiaalista hyvää kaikille: yrityksille, työntekijöille ja kuluttajille.

Matti: Miten kalliimmat lentokoneet tuottavat hyvää, jos ne häviävät tarjouskilpailun?

Mika: Jos ne lentokoneet ovat kalliita siksi, että toiminta on tehotonta, niin se on selvästi hyvinvointitappio, josta kärsivät kaikki. Jos ne on kalliita siksi, että työntekijöiden palkat on korkeammat, se on ainakin osittain tulonjakokysymys, johon tässä on vaikea ottaa kantaa.

Matti: Tuodaanpas idea Euroopan tasolle. Mitä sun näkemys tarkoittaisi EU:n tasolla? Tai Suomessa? Pitäisikö maakuntien antaa kilpailla keskenään reilusti, kuten esimerkiksi Sveitsissä, jossa sikäläiset maakunnat eli kantonit kilpailevat maakuntaverolla ja koulutus- ja elinkeinopolitiikalla?

Mika: Tämä on muuten asia josta Bengt Holmström saattaa puhua KKV-päivänä! Kiinan keskusjohto tavallaan kilpailuttaa niitä maakuntiaan. Bengt sanoo, että se tuottaa ainakin jossakin tilanteissa hyvää tulosta. (Matti: Loistavaa! Olen tässä kohtaa Sveitsi-fani, mutta Kiinaa en kehu.) Mutta tämä on taas niitä kysymyksiä missä piru on ns. yksityiskohdissa. Täytyy tapauskohtaisesti analysoida, johtaako kilpailu dopingin käyttöön vain kannustaako se harjoitteluun paremmin tai kehittämään uusia hiihtotekniikoita kuten aikanaan luisteluhiihdon.

Matti: Joe Biden kannattaa myös minimipalkkojen harmonisointia. Nyt minimipalkka 21 osavaltiossa on 7,25 \$, mutta esimerkiksi Kaliforniassa 12 \$. Bidenin mukaan 15 dollarin minimipalkka ei vahingoita pieniä yrityksiä. Mutta eihän työmarkkinat ole kaikkialla samat? Eikö tämä ole ekonomistien perustotuus? Työvoiman saatavuus vaihtelee, Helsingissä elinkustannukset ovat paljon kalliimpia kuin Kajaanissa ja niin edelleen.

Mika: Minimipalkka on mutkikas juttu. Tutkitusti minimipalkkojen noston vaikutukset riippuvat paljon lähtötilanteesta. Eli millään yleispätevällä periaatteella tämä kysymys ei ratkea. Tarvitaan empiiristä ja teoreettista analyysiä -- ja niiden tekemiseen päteviä ekonomisteja.

Matti: Eikö tämä joustamattomuus aja työttömyyteen niitä ihmisiä, joiden osaamistaso ei vastaa kaikkia vaatimuksia? Sitä paitsi vauraammilla alueilla voidaan nostaa hintoja kulujen kompensoimiseksi, ja harmonisointi osuisi kovemmin köyhempiin alueisiin.

Mika: Tämä on laaja ja monitahoinen kysymys, johon me voitaisiin ehkä palata paremmalla ajalla?

Matti: Onko toi sama kuin helsinkiläisten "käydään joskus lounaalla" (= ei varmasti käydä)? Mutta mitä ajattelet minimipalkasta Suomessa?

Mika: Professoreille pitää saada 10 000 euron minimipalkka. Ja työelämäprofessoreille riittäisi paljon alempi palkka.

Matti: Lopuksi vielä yksi nokkela idea, joka liittyy vaalien seurantaan ja analyysiin. Hypon pääekonomisti Juhana Brotherus ehdotti, että vaalilähetysissä ruudun reunassa juoksisi vedonlyöntitoimistojen reaaliaikainen konsensus, siis vedonlyöntikerrointen keskiarvo. Mehän ollaan aikaisemminkin puhuttu siitä, että vedonlyönti on merkittävä informaation lähde.

Mika: Näin on. Brotheruksen idea on erittäin kannatettava. Jos mun pitäisi nopeasti selvittää, miten jonkin asian kanssa todennäköisemmin käy, kannattaa etsiä käsiin vedonlyöntikertoimet sen sijaan että etsisin jonkun ennustaja-asiantuntijan. (Matti: Mitäs ekonomisteilla sen jälkeen tehdään? Futuristeja uhkaa joukkotyöttömyys?) Tosin ns. transaktiokustannukset voivat heikentää vedonlyöntikertoimien tehokkuutta merkittävästi. Niihin kuuluu vedonlyöntitoimistojen kate ja, Matti, tästä sä tykkäät, esimerkiksi verot.

Matti: Verot vahingoittaa vedonlyöntikertoimia? Paljonko muuten löisit vetoa siitä, että Suomen sote-uudistus menee läpi tällä vaalikaudella? Munkkikahvit?

Mika: Sote menee maaliin, ja jos niin käy, sä tarjoat minulle possomunkin Kotkan torilla? Jos ei, mä tarjoan sulle korvapuustin tuolla studion lämpiössä. Its a deal, great deal!?

JINGLE / Loppukevennys

Matti: Mika, nyt tulee henkilökohtainen kysymys, joka kipeydessä ja kiusallisuudessa vastaa lähinnä peräsuolen tähytystä. Valmis? Paljonko tienasit viime vuonna?

Mika: Sen verran, että Mika Anttosen lompsaan (siis omaisuuteen) mun vuosituloni mahtuisivat tasan 13 600 kertaa

Matti: Ja kaikki mun tuloni mahtuisivat sun tuloihisi ja tilaa jäisi vielä käytetylle Toyotalle. Ei osaa porvari pitää asioistaan huolta. (Mika: Onko hyvinvointivaltio tehnyt Suomen porvareista persaukisia ruikuttajia? Onko sekin demarien syy?) Viittaamme tällä tietysti verotietojen julkisuuteen. Kansallinen kateuspäivä oli ja meni 2. marraskuuta. Media julkaisi taas hyvätuloisten verotietoja, mutta tällä kertaa siihen liittyi erikoinen mielenosoitus. HS ja 20 muuta lehteä sulkivat verokoneensa kuukaudeksi vastalauseena sille, että veronalaisilla oli mahdollisuus pyytää nimensä poistamista medialle toimitetuilta listoilta. Tietoja ei siis salattu...

Mika: ...koska se ei ole mahdollista eikä järkevää.

Matti: Juuri niin. Mutta median listalta voi pyytää pois, jos esimerkiksi kokee olonsa turvattomaksi. Ja tämä on ihan oikein. Minä siis olen – kerrankin! – verohallinnon puolella. Medialle tulee lisää vaivaa, mutta ei tässä suomalainen yhteiskunta ole uhattuna!

Mika: Yksityiskohtaisia tuloaineistoja tarvitaan, jotta ymmärretään tulonjakoa, tuloihin vaikuttavia asioita, tulojen dynamiikkaa ja kaikkea sellaista. Se on tärkeää tietoa yhteiskunnallista keskustelua sekä talouspolitiikan suunnittelua varten. Mutta ei siinä olennaisinta ole, mitä joku tietty henkilö on saanut vaan millaisissa tilanteissa joku voi saada suuria tuloja, kuinka suuria tuloerot ylipäättään on jne.

Matti: Siis tulot tuloina, ei nimitasolla (Mika: nimet ei ole niin tärkeitä, vaan asiat). Yksi yrityksensä myynyt ja siis äkillisesti rikastunut tuttavani piti omat tietonsa näkyvillä, mutta pyysi salaamaan lastensa tulot (oli siis siirtänyt osan omaisuudesta lapsilleen). Minusta tällaiseen pitää olla mahdollisuus. Media ei voi tehdä tätä tarveharkintaa tämän perheen puolesta.

Mika: Näiden verotietovertailujen yksi ongelma on se, että nämä tulokäsitteet eivät ole vertailukelpoisia. Kun puhutaan työtuloista, niin siinä on kyse siitä, kuinka paljon henkilö on saanut tuloa siitä

työpanoksesta, jota hän on tarjonnut sen vuoden aikana. Myyntivoittotulossa sen sijaan voi olla mukana vuosikausien työ. Tässä possomunkkia verrataan korvapuustiin.

Matti: Tulotietojen julkistamista on perusteltu mm. sillä, että se antaa mahdollisuuden valvoa verotuksen oikeudenmukaisuutta. Mutta mitä ihmettä tulolista kertoo verotuksesta? Jos verottaja katsoo että oikein meni, miten meidän silmämme kertoisi enemmän. Eikä meille kerrota juuri mitään yksityiskohtia, aina ei edes maksetun veron määrää!

Mika: Yleensä taloustieteessä ajatellaan, että on hyvä, että on paljon informaatiota. Epätäydellinen informaatio on monesti pulmallista. Mutta epätäydellistä informaatiotakin pahempi tilanne voi olla ns. epäsymmetrinen informaatio. Sellainen on tilanne, kun minä tiedän, että sinä tiedät jostain asiasta enemmän kuin minä. Ja että sinä tiedät minun tietävän tämän epäsuhtaan. Tällöin meidän on vaikeaa tehdä sopimusta kyseisestä asiasta.

Tässä on hieman toisenlainen epäsymmetria, mutta vakava voi sekin ongelma olla. Verotiedoista kaikki saavat tietää sen, kuinka paljon joku on saanut tuloa. Mutta asian toista puolta me ei tiedetä, siis sitä, mitä kaikkea hän on sen tulon eteen.

Matti: Hyvät kuulijat, kiitos kun olitte mukana. Tämä oli A/M, talouspolitiikan kerrostalokytäjä. Jos emme muuhun kykene, valvomme Mikan kanssa toinen toisiamme.

Mika: Matti, valvomisesta puheen ollen, sä taisit valvoa viime yönä pitkään kun sä tutkit internetistä, että mitä se Biden oikein 1980-luvulla sanoi Afganistanin tilanteesta... Matti: Ei kun sun tuloja mä väijyin. Siinä meni unet.

Materiaalia

[Isommat palkankorotukset paikallisesti sopien? Sopimusjärjestelmän hajautumisen vaikutukset palkkojen tasoon ja niiden hajontaan](#)

[Tietoa KKV-päivästä](#)

[Tietoa kaupan tulevaisuusselonteosta](#)

[Lataa Seisova pöytä -pamfletin kirjana tai äänikirjana vastikkeetta](#)

[Hannu Vartiaisen kirjoitus terveestä ja epäterveestä kilpailusta](#)